

The background of the entire cover is a photograph of a forest. In the upper left, a person is seen climbing a tall, thin tree. In the lower right, a black and white dog, possibly a pointer, is sitting and looking towards the left. The forest is dense with many thin trees and some green foliage.

Markku
Hirvonen

Eränkävijä-
tarinat

2001–2025

ERÄNKÄVIJÄTARINAT

Markku Hirvonen

Metsotaistelu

Postia pyymiehelle

Teerenpelit

Riekkoperho

Enkelitaivas

Korpimetso

Markku Hirvonen
ERÄNKÄVIJÄTARINAT

© 2026 Markku Hirvonen

Kustantaja:
BoD · Books on Demand,
Mannerheimintie 12 B,
00100 Helsinki,
bod@bod.fi

Kirjapaino:
Libri Plureos GmbH,
Friedensallee 273,
22763 Hampuri
Saksa

ISBN: 978-952-89-2206-3

Taitto: Taina Pietikäinen

Kansi: Markku Hirvonen

Nimikkeen automaattinen analysointi tietojen,
erityisesti mallien, trendien ja korrelaatioiden,
saamiseksi tekijänoikeuslain 13b §
("tekstin- ja tiedonlouhinta") mukaisesti on kielletty.

SISÄLLYS

Kaveria ei jätetä	9
Tuliaislohi	23
Kiväärimies	37
Kalakoirra.....	49
Auvisen ilvesjahti.....	63
Pässijärven kuhat.....	77
Hirvenkaato	91
Kiiskisoppa.....	103
Karhumetsällä	117
Matikan merkit	129
Tyttölintuja ja poikajäniksiä	141
Parempi saalis.....	155
Koira joka menetti äänensä.....	169
Ravunpyytäjät	183
Pitkäsarvinen.....	197
Ruokakalat	209
Tuulen kuivattama	221
Yhteistä tekemistä.....	235
Unennäkö	249
Kalakaverit	263

Kaveria ei jätetä

*Eränkävijä 2011
metsästysaiheet kirjoitukset
1. palkinto*

KOIRA JUOKSI HULLUNA vastatuuleen, kielloistani välittämättä. Sen korvat lepattivat viimassa kuin repaleiset lapaset pyykkinarulla. Koe-tin antaa sille käsimerkkejä ja viheltää pilliin, vaikka mieli teki kiroilla. Pillistä kuului onnetonta pihinää ja sen toisesta päästä valui sylkeä. Ravistelin pilliä ja yritin puhalttaa siihen uudelleen, yhtä huonolla tuloksella. Huusin koiraa nimeltä ja viittilöin sille suuntaa, mutta koira vähät välitti minun käsimerkeistäni.

Yhtäkkiä koira sävähti jäykäksi keskellä avointa suorämettä. Sen ruskeanpunertava häntä painui alemmaksi ja olemukseen tuli jotakin nöyräntapaista. Setterin kuono osoitti suosaarekkeeseen, jossa kasvoi tiheästi pientä ja vähän suurempaa kuusta. Saarekkeen reunoilla kitui ruskan värjäämiä pikkukoivuja ja saappaankorkuista vaivaisvarvukkoa. Koira vilkaisi minua ja minä osoitin kädellä kohti myrskyisäksi paisu-nutta tuulta ja kohisevaa kuusikonreunaa.

Irlanninsetteri elehti epävarmasti, mutta kun kävelin kohti metsälin-tupaikalta näyttävää saarekettä, se lähti juoksemaan ja painui suoraan tiheimpään kuusikkoon. Kävelin perässä ja otin haulikon paremmin käsille. Kuusikosta kuului koiran hätäinen kiljahdus ja heti sen perään kiukkuinen murahdus, jonka tunnistin liian myöhään. Koira ulisi hädissään ja ryntäsi tiheiköstä jalkoihini. Koiraa seurasi ruskeanmusta

karhu, joka syöksyi arvelematta kimppuuni.

En nähnyt elämäni filminauhana, mutta yllättävän monta asiaa pystyin hahmottamaan seuraavan sekunnin tai kahden aikana. Kaikkein päällimmäisiä asioita olivat karhun pidättelemätön raivo, sen avonainen kita ja kellertävä hammasrivistö – myös lasteni isätön ja turvaton tulevaisuus ja yksinhuoltajaksi jäävä leski – sekä pienemmän karhun hahmo kuusikon hämärässä. En ennättänyt nostaa haulikkoa laukaukseen, vain vähän itseni ja karhun väliin. Karhu örisi purressaan haulikon piippua, samalla kun huitaisi minua oikealla kämmenellään, eikä se tuntunut mesikämmeneltä vaan teräskämmeneltä. Viimeinen muistikuvani oli tyrmäävä kipu vasemmassa ohimossa ja karhun massiivinen paino päälleni kaatumassa.

Heräsin niin kuin sunnuntaiseen aamuun herätään, pahan unen jälkeen. Minulla ei ollut kiire minnekään, eikä mikään mitä unimaailma oli näyttänyt minulle hetki sitten, ollut totta eikä tästä elämästä. En tiedä hymyilinkö raukeaa ja kiireetöntä tunnelmaa, mutta hymy loppui siihen, kun liikahtin. Vasen käsi tuntui jotenkin puutuneelta, minkä vuoksi käännyin ja yritin nostaa kättäni. Olin menettänyt tajuntani. Kipu säteili olkavarresta aivoihin ja takaisin. Heti kun olin lopettanut reuhtomisen käteni kanssa, tajusin makaavani kosteassa suossa ja asennossa, jota ei ollut mahdollista muuttaa ilman tajuntaa räjäyttävää kipua. Hätäännyin ja yritin, ja tajuntani pimeni jälleen.

Kun heräsin uudelleen, tiesin että minun oli saatava apua. Olin loukkaantunut ja niin pahasti, että yksin en selviäisi tästä hengissä, autolle kävelemisestä puhumattakaan. Kännykkä oli takin oikeassa povitaskussa, mutta kahden vetoketjun takana. Se oli saatava esille.

Vasenta kättä en edes yrittänyt käyttää, käden kipu tuntui koko ajan pahemmalle. Sylkäisin voimattomasti verta suustani, se valui suupielestä kaulalle. Vasen alaleuka ja saman puolen hampaisto ei tuntunut omalta, vain irtonaiselta ja kipeältä.

Löysin oikealla kädellä takin vetoketjun, mutta siinä kohtaa minun oli jo pidettävä taukoa. Oikean käden pujottaminen takin sisään – ja edelleen oikeanpuoleiseen povitaskuun – oli pelkkää akrobatiaa ja asento enemmän kuin sirkustaidetta. Joidenkin sekavien hetkien jälkeen ymmärsin pitäväni kännykkää kädessäni. En saanut pienestä näppäimistöstä tai näytöstä mitään tolkkua. Pyyhin verta silmistä, siitä huolimatta minun oli vaikeaa hahmottaa edes sitä, miten päin kännykkä oli kädessäni. En pystynyt pitämään tilannetta hallinnassani, minuun iski paniikki ja aloin vapista horkkamaisesti. Purskahdin itkuun. Olin varma siitä, että kuolen kitumalla tähän suonreunaan. Yritin tunnustella kännykän näppäimiä ja painelin aina uudestaan numeroita yksi ja yksi ja kaksi siihen saakka, kunnes kännykkä putosi kädestäni jonnekin.

Koira tuli jostakin luokseni ja alkoi nuolla kasvojani. Se vikisi hiljaa, aivan kuin se olisi nyyhkyttänyt. Sanoin sille jotakin rauhoittavaa, samalla kun yritin pitää sitä oikealla ja toimivalla kädellä kauempana kasvoistani. Tajusin vasta hetken kuluttua, että koira ei nuollut minua mielistelläkseen, vaan siksi että minulla oli naama yltä päältä veressä. Siitäkin huolimatta koiran läheisyys tuntui jollakin tavalla lohdulliselle. En ollut yksin, vaikka ilta oli hämärtyvässä ja vaikka makasin maassa lähes liikuntakyvyttömänä, Kuhmolaisen suoaukean reunassa, kaukana kotoa ja liian kaukana lähimmältä metsäautotieltä.

Koira jäi makaamaan vierelleni. Se yritti tulla oikeaan kainalooni, ja pääsi kun nostin kättäni ja annoin sille tilaa. Se vikisi ja tärisi ja painautui kiinni kylkeeni. Kaiken oman hätäni keskellä tajusin lohduttelevani koiraa. Sanoin sille että ”ei mitään hätää” ja yritin silit-
tää sitä jostakin pään suunnalta, rapsuttaa korvan takaa. Ihmettelin itsekin, mitä minä oikein höpisin koiralleni. Että ei mitään hätää? Ja tälle koiralle, jolle olin kiroillut monin verroin enemmän kuin keski-
vertokoiralle on tapana.

Minulla oli menossa kolmas syksy koiran kanssa, koiran, jota en hallinnut, joka ei totellut minua ja josta ei ollut metsässä muuta kuin riesaa. Se haki lintuja sieltä mistä sitä huvitti, ryntäili lentoon karkot-
tamiensa lintujen jälkeen ja toi ampumani linnut luokseni – jos toi. Ylipäättään se suhtautui komentoihini ja koulutusyrityksiini jokseen-
kin luovalla asenteella, asia kauniisti ilmaisten.

Olin selittänyt metsästäville ystävilleni, että koirallani oli ”haasteelli-
nen luonne”, mutta että muuten se olisi kehityskelpoinen yksilö. Koi-
rani ”haasteellisuutta” ihmetteli eräskin metsästystoverini, jonka kanssa
olin ollut edellisenä talvena riekkojahdissa Käsivarren maastoissa. Tove-
rini saksanseisoja toimi kuin ajatus, ja pienillä käsimerkeillä. Minun
irlanninsetterini ei toiminut mitenkään, edes huutamalla. Kytkin koi-
ran taluttimeen jo ennen ensimmäistä kahvitaukoa. Istuimme moot-
torikelkan perässä olevan ahkion reunalla ja hörpimme termarikahvia.
Metsästystoveri sai lisää ihmeteltävää, kun setteri oli viedä voileivän
kädestäni ja näytti komentamiselleni hampaitaan.

Olin epäonnistunut tämän koiran koulutuksessa, vaikka olin kuvi-
tellut hallitsevani asian. Kaksi edellistä noutajaani olivat olleet luon-
teiltaan yhteistyöhaluisia ja muutenkin helppoja koulutettavia, mutta

tämä nykyinen ei ollut kumpaakaan. Olisin vienyt koiran jo aikoja sitten eläinlääkärille ja viimeiselle piikille, mutta en ollut, koska koira oli vaimoni mielestä perheenjäsen ja lasten mielestä mukava kaveri. Koiran lopettaminen tuntui minustakin liian helpolle ratkaisulle. Halusin todistaa itselleni, että pystyn tekemään käyttökoiran myös vähän hankalamman luonteen omaavasta koirasta. Sellaisesta haasteellisesta.

Havahduin siihen, että ympärilläni oli pilkkopimeää. Yritin katsoa aikaa ranteesta, mutta en erottanut kellosta kuin epämääräisesti hohtavia valoja, joista en saanut järkevää käsitystä vuorokauden ajasta. Hapuilin maasta pudottamaani kännykkää, mutta en löytänyt sitä. Käteni osui koiran turkkiin, pehmeään ja tärisevään ja lämmittävään.

Jostakin syytä kännykän löytyminen ei tuntunut enää niin tärkeälle. En tuntenut enää kipuakaan, kunhan maltoin olla liikkumatta. Silitelin koirani turkkia ja ajattelin, että onneksi en sentään ollut yksin. Koira inisi vaimeasti ja nuoli kättäni, ja se vei minut uudelleen itkun partaalle. Kaduin niitä kaikkia kirosanoja ja muita, joita olin ärjynyt koiralleni, myös paria lyöntiä tai niskakarvoista ravistelua, joihin olin sortunut koiran kouluttamisen nimissä. Huono omatunto soimasi minua niin, että en tiennyt miten olisin ollut. Olinko ansainnut tätä uskollisuutta, koiramaisen pyyteetöntä ja vanhat erimielisyydet unohtavaa?

Silitin koiraani ja tunsin kuinka se nuoli sormiani, ja se oli viimeinen muistumani tuolta suoaukealta, pimeästä yöstä ja kirkkaalle taivaalle nousevasta kuutamosta, sekä sisälleni hiipivästä kylmästä.

Etsintäketju saapui suoaukean laitaan. Keskellä ketjua oleva mies hei-

lautti kättään pysähtymisen merkiksi ja odotti, että ketjun kauimmaisetkin miehet ilmestyivät metsästä näkyviin. Miehellä oli yllään armeijan maastovaatteet ja kauluksessa vääpelin kauluslaatat. Vääpeli kumartui tutkimaan karttalehteä ja kutsui ketjussa olevan siviilipukuisen miehen luokseen. Miehet neuvottelivat hetken siitä, miten tästä jatkettaisiin eteenpäin. Etsintäpartion johdossa oleva vääpeli osoitti kädellään suoaukean keskellä näkyvää saareketta.

– Hätäkeskuksessa oli saatu paikannettua kännykän signaali jonnekin tuonne.

Siviilipukuinen mies oli paikallisen metsästysseuran puheenjohtaja, keski-ikäinen ja hieman tukevanoloinen mies. Hän oli antamassa paikallistuntemusta etsintäpartiolle, joka koostui varuskunnan hälytyskomennuskunnasta. Mies katseli mielteliäänä eteenpäin ja polkaisi kuin ajatuksissaan suolätäkön pinnalla olevaa jääriitettä, jota syysaamun kelmeä auringonpaiste ei ollut saanut sulatettua.

– Toivottavasti mitään vakavaa ei ole sattunut, sairaskohtausta tai muuta, on ollut kylmä yö odotella avun tuloa.

– Se nähdään kohta, vastasi vääpeli.

Vääpeli karjaisi terävästi huomion, nosti käden päänsä päälle ja heilautti sen sitten suoraksi eteenpäin. Varusmiesten rivistö notkahti liikkeelle ja alkoi ylittää suoaukeaa. Miesten katseet haravoivat edessä olevaa maastoa. Etsintäketju oli jo suosaarekkeen tuntumassa, kun yksi varusmiehistä nosti kättään.

– Täällä on!

Vääpeli käski rivistön pysähtymään ja kiirehti ilmoituksen tehneen varusmiehen luokse. Metsästysseuran puheenjohtaja harppoi vääpelin jäljessä löytöpaikalle.

Markku Hirvonen on osallistunut säännöllisesti Otavan ja Metsästy & Kalastuslehden Eränkävijä-kirjoituskilpailuun ja voittanut sen vuosina 2002, 2010, 2011, 2016 ja 2019. Tähän kokoelmaan on koottu kaikki Otavan Eränkävijä -antologioissa vuosina 2001–2025 julkaistut eränovellit.

Hirvonen pyrkii yllättämään lukijat, kertomusten juoni ei kulje yhtä ennustettavasti kuin erätarinoissa on totuttu. Novelleissa seikkailee monenkirjaja joukko erällä kulkevia henkilöitä.

Mies seuraa koiraansa tiheään kuusikkoon ja joutuu karhun hyökkäyksen kohteeksi. Tenolainen lohi pyritään kuljettamaan pyyntituo-reena kotiin, kesähelteessä ja vaimon yllätykseksi. Kuusikymppistä ki-väärimestä koetellaan alkutalven teerenpyynnissä. Teräväpäinen koira oppii haistamaan kalat vedestä ja avannosta – vai oppiiko? Hirven-kaadon haasteena on luonneongelmainen koira ja sen yhtä omapäinen omistaja. Pilkkiavannolla törmätään kiiskikaloihin ja suomea slaavilaisittain murtavaan naiseen. Karhumetsälle mennään tappamisen meiningillä – tai sitten ei mennä. Mittakuhan raja on liukuva ja ta-pauskohtainen käsite, paitsi poliisille.

Markku Hirvonen on Suomen Kirjailijaliiton jäsen. Tässä otteita aikaisempien eräkirjojen arvioista:

Metsotaistelu (Karisto Oy 2014): ”Teksti on sujuvaa, luontevaa ja nokkelas-ti oivaltavaa. Riemullista luettavaa”. (Metsästy ja kalastus -lehti, 12/2014, Veli-Markus Halonen).

Teerenpelit (Karisto Oy 2016): ”Hirvonen on sujuvasanainen, kieleltään rikas kertoja, joka on teoksillaan kyennyt uudistamaan suomalaista eräkir-jallisuutta.” (Savon Sanomat 12.9.2016, Seppo Kononen).

Riekkoperho (Karisto Oy 2018): ”Hirvosen tarinat ovat yllättäviä ja haus-koja, ja niitä lukee ihastuneena. Hirvonen on todellinen tarinakertoja.” (Kirjablogi kuiske.fi, Riitta Ylilehto).

ISBN: 978-952-89-2206-3

9 789528 922063